Mirela Turulja Jašarević

SUŠTINA ISLAMA
kroz četiri smjernice

Naslov:

SUŠTINA ISLAMA

KROZ ČETIRI SMJERNICE

Autor:

Mirela

Turulja

Jašarević

Lektura je izvršena.

Izdavač:

Autor

ISBN - 978-9926-585-62-4

CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH pod ID brojem COBISS.BH-ID - 67205382

BESPLATAN PRIMJERAK

Mirela Turulja Jašarević

SUŠTINA ISLAMA

KROZ ČETIRI SMJERNICE

GORAŽDE, 2025.

SADRŽAJ

UVOD....5

PRVA SMJERNICA / **SPOZNAJ GOSPODARA**....8

Vjerovanje u Allaha i objašnjenje šta obuhvata....8

DRUGA SMJERNICA / **SPOZNAJ VJERU**....12

Naša vjera je islam....12

Stepeni vjere: islam, iman ihsan....13

Islam....14

Iman....16

TREĆA SMJERNICA / **SPOZNAJ ALLAHOVOG POSLANIKA**....18

Život i misija Allahovog Poslanika....18

ČETVRTA SMJERNICA / **SPOZNAJ IZVORE VJERE**....21

Izvori islama....21

Kur’an, sunnet (hadis), a zatim učenjaci....21

Kur'an....23

Sunnet (hadis)....25

Islamski učenjaci....26

Učenje od dobrih prethodnika (selefus-salihin)....27

Povezanost islamskih nauka sa pitanjima vjere i izvorima islama....28

RECI MI NEŠTO O ISLAMU, O ČEMU NIKOGA POSLIJE TEBE NEĆU MORATI PITATI - IZVOD IZ HADISA....32

ZAKLJUČAK....33

KORIŠTENA LITERATURA....35

UVOD

بسم الله الرحمن الرحيم

Imam Ahmed (18534) bilježi hadis od Bera'a b. Azib da prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „Čovjek kada umre, u kaburu će mu biti postavljena pitanja od strane dva snažna meleka.

Vjernici odgovaraju na kaburska pitanja na sljedeći način:
1. 'Ko ti je Gospodar?' – 'Moj Gospodar je Allah!'
2. 'Koja ti je vjera?' – 'Moja vjera je islam!'
3. 'Ko ti je poslanik, tj. koji vam je čovjek poslan?' – 'Moj poslanik je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem!'

Nakon ova tri pitanja bit će pitan:
'I kako si saznao, kakvo ti je djelo-uvjerenje, u smislu otkud ti?' Odgovorit će:
- 'Čitao sam Allahovu knjigu i vjerovao u ono što piše.'“

Također, spomenut ćemo da će nevjernici i licemjeri na kaburska pitanja odgovarati na sljedeći način:
1. "'Ko ti je Gospodar?' – 'Ah, ah, ne znam! (Čuo sam, narod je nešto govorio.)
2. 'Koja ti je vjera?' – 'Ah, ah, ne znam!'
3. 'Ko ti je poslanik, tj. koji vam je čovjek poslan?' – 'Ah, ah, ne znam!'“

Za nevjernike i licemjere nakon ova tri pitanja ne spominje se u hadisu sljedeći dodatak: I kako si ti to saznao, kakvo ti je uvjerenje?
- Vjerovatno je razlog zašto se ne spominje ovaj dodatak u hadisu to što za nevjerstvo u Allaha nisu potrebni dokazi i izvori tj. ne postoje jer oni ne vjeruju i nemaju upute i objave.

I ova pitanja poznata su kao “tri kaburska pitanja“[1]

---

[1] Vidjeti: Abdullah b. Ahmed Ali Allaf el-Gamidi, *Iz kabura u Džennet ili Džehennem*,Visoki saudijski komitet za pomoć BiH,Sarajevo, 2001/1442, hadis na str. 14-17
Vidjeti: Ali b. Muhammed es-Sallabi, *Vjerovanje u Sudnji dan*, Udruženje za afirmaciju pozitivnih vrijednosti "Alternativa", Sarajevo, 1443./2021. hadis na str. 85-88
(Hadis bilježi Ahmed, 18534)

Iz hadisa izvodimo sljedeće smjernice:

Prva smjernica – **Spoznaj Gospodara**
Druga smjernica – **Spoznaj vjeru**
Treća smjernica – **Spoznaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem**
Četvrta smjernica – **Spoznaj izvore vjere**

U nastavku teksta sažeto je objašnjenje smjernica.

Prva smjernica
Spoznaj Gospodara
Naš je Gospodar Uzvišeni Allah. “Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo” (El-Fatiha, 1)

Druga smjernica
Spoznaj vjeru
Islam je jedina ispravna vjera kod Allaha. “Allahu je prava vjera jedino islam...” (Ali-Imran, 19)
Stepeni vjere, na osnovu hadisa, su: *islam, iman i ihsan.*
Spoznaj islamske i imanske ruknove/šartove.

Treća smjernica
Spoznaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem
Naš je poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg treba uzeti za uzora, voljeti ga i slijediti. “Muhammed nije roditelj nijednome od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik - a Allah sve dobro zna.” (Al-Ahzab, 40)

Četvrta smjernica
Spoznaj izvore vjere
Dužni smo se pokoriti Gospodaru – Uzvišenom Allahu, tj. slijediti Njegovu Knjigu – Kur’an, zatim se pokoriti Allahovom Poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i slijediti njegov sunnet (hadis) – a navedene nam izvore pojašnjavaju učeni, tj. islamski učenjaci – i to sve u skladu s ajetom:
"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše.” (En-Nisa, 59)

Navedene četiri smjernice proučavat ćemo u ovoj knjizi iako smo ih sažeto objasnili u uvodu, i opet to nije dovoljno, i nećemo pogriješiti ako kažemo da je kroz cijelu knjigu sažeto objašnjenje ovih smjernica ili, bolje rečeno, tri kaburska pitanja i izvora islama.

Ono što se želi kazati jeste da se odgovori ne uče napamet, jer ne bi bila razlika između onih koji vjeruju i onih koji ne vjeruju.

Naravno, oni koji nemaju vjerovanje u srcu neće znati odgovore u kaburu, kao što to ne znaju ni na dunjaluku – da je Allah naš Gospodar, da je islam naša vjera i da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naš Poslanik.

Od Abbasa ibn Abdulmuttaliba, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Onaj ko bude zadovoljan da mu je Allah Gospodar, islam vjera i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Poslanik, osjetit će slast imana (vjerovanja)." (Muslim, 34)

PRVA SMJERNICA
SPOZNAJ GOSPODARA

Vjerovanje u Allaha i objašnjenje šta obuhvata

Definicija vjerovanja u Allaha

Vjerovanje u Allaha, islamski učenjaci su definisali kroz četiri i tri temelja. Ukoliko je tri temelja, onda se podrazumijeva još jedna četvrta koja nije nabrojana, a to jeste:

- Da Allah postoji, bez ikakve sumnje, i da to svaki čovjek to zna u svojoj urođenoj prirodi (fitri), pa se zato ponekad ne navodi jer se podrazumijeva.

U novim izdanjima sve češće navode četiri temelja, a u starijim tri.

Možemo kazati da je ispravno i sa tri i sa četiri temelja, sve dok se podrazumijeva da Allah postoji.

Imamo primjer u knjizi *Iman: temelji – suština – negacija*,

od autora *Muhammed Nuajm Jasin*, izdanje *Visoki saudijski komitet za pomoć BiH,*Sarajevo, 2001/1442, str. 17, gdje se daje definicija i samo tri temelja sadrži i prenosimo vam:

Iman – vjerovanje u Uzvišenog Allaha, obuhvata sljedeće:

- vjerujemo da je samo Allah Tvorac i Gospodar svega (tevhidur-rububijje);
- vjerujemo da se samo Njemu može ibadet činiti (tevhidul-uluhijje);
- vjerujemo da samo Njemu pripadaju imena i svojstva savršenstva (tevhidul-esmai ves-sifat).

Definicija tevhida i širka

Tevhid

Mi smo stvoreni da ispoljavamo tevhid (monoteizmom, vjera u jednog Boga, jednoboštvo) da činimo ibadet Uzvišenom Allahu.

"Tevhid je jedinstvo Allaha Uzvišenog u onom što se samo Njemu pripisuje i onom što je obaveza na nama da radimo. Na robu je da bude ubjeđen da je Allah jedan, nema sudruga u Svom gospodarstvu (rububijjetu), niti u božanstvenosti (uluhijjetu) niti u lijepim imenima i savršenim svojstvima."[2]

Širk

Suprotno tevhidu je širk (politeizam, mnogoboštvo, pripisati Allahu druga, smatrati nekoga Allahu ravnim).

---

[2] Muhammed b. Ibrahim b. Abdullah Et-Tuvejdžiri, *Tevhid* , islam-house, 2013-1434, str.3

"Širk je pripisati Allahu druga u rububijjetu, uluhijjetu ili u tevhidu lijepih imena i svojstava. Kada bi insan bio uvjerenja da ima neko drugi sa Allahom koj stvara ili pomaže, učinio je širk. *Ko bude uvjerenja* da ima neko sa Allahom da zaslužuje da se obožava, učinio je širk. *Ko bude uvjerenja* da postoji neko drugi sa lijepim imenima i svojstvima poput Allahovih, učinio je širk."[3]

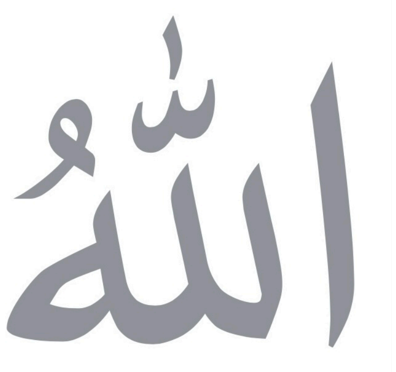

Naš Gospodar je Allah, koji je Jedini istinski Bog, koji nema sudruga i Jedini koji zaslužuje da Mu se čini ibadet tj. da se obožava.

Napomena u vezi tevhida i širka

Osoba koja ispoljava *tevhid* vjeruje u Allaha, a osoba koja ispoljava *širk* ne vjeruje u Allaha.

Da bismo ispravno vjerovali u Allaha, sve navedeno mora biti ispunjeno: tevhidur-rububijje, tevhidul-uluhijje i tevhidul-esmai ve-s-sifat.

Ako vjerujemo da je Allah naš Gospodar, Stvoritelj i Opskrbitelj (tevhidur-rububijje), a ne činimo Mu ibadet (tevhidul-uluhijje) ili sumnjamo u Njegova imena i svojstva (tevhidul-esmai ve-s-sifat), naše vjerovanje nije ispravno.

Vjerujemo da je samo Allah Stvoritelj i Gospodar svega (tevhidur-rububijje)

Vjerujemo da je samo Allah Stvoritelj i Gospodar svega i Oprskrbitelj i da kao Gospodar upravlja svime što postoji. Naš Gospodar je Allah. “Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo” (El-Fatiha,1).

Allah upravlja svime što postoji.

"Allah je Stvoritelj svega i On upravlja svim" (Ez-Zummer,62)

Naš je Gospodar Allah, Koji je stvorio Sunce, Mjesec, zvijezde, planine, drveće, životinje i ljude.

“Zar ne znaš da se i oni na nebesima i oni na Zemlji Allahu klanjaju, a i Sunce, i Mjesec, i zvijezde, i planine, i drveće, i životinje, i mnogi ljudi, a i mnogi kaznu zaslužuju...” (El-Hadždž, 18)

Allah Stvoritelj i Oprskrbitelj.

"Allah je stvoritelj nebesa i Zemlje; On spušta s neba kišu i čini da pomoću nje rađaju plodovi kojima se hranite; i daje vam da se koristite lađama koje plove morem voljom Njegovom, i daje vam da se rijekama koristite;i daje vam

---

[3] Muhammed b. Ibrahim b. Abdullah Et-Tuvejdžiri,*Širk* , islam-house, 2013-1434, str.3

da se koristite Suncem i Mjesecom, koji se stalno kreću, i daje vam da se koristite noći i danom;" (Ibrahim,32-33)

"To vam je, eto, Allah, Gospodar vaš, Stvoritelj svega, drugog boga osim Njega nema, pa kuda se onda odmećete? Tako su se odmetali i oni koji su Allahove dokaze poricali.Allah vam je učinio Zemlju prebivalištem, a nebo zdanjem, i On vam obličje daje i likove vaše čini lijepim, i jelima vas opskrbuljuje ukusnim. To je Allah, Gospodar vaš, i neka je uzvišen Allah, Gospodar svjetova!" (El-Mu'min,62-64)

Vjerujemo da se samo Allahu može ibadet činiti (tevhidul-uluhijje)

Naš Gospodar je Allah, koji je Jedini istinski Bog, koji nema sudruga i Jedini koji zaslužuje da Mu se čini ibadet tj. da se obožava. "*Tebi se klanjamo i od Tebe* pomoć tražimo!" (El-Fatiha,4).

Kaže Uzivšeni (prijevod): "Džinove i ljude sam stvorio samo zato da *Mi se klanjaju"* (Ez-Zarijat, 56).

Džini su nevidljiva bića za naše oko, koja je Allah stvorio, isto kao i ljude, radi ibadeta – da Mu robuju i klanjaju se.

To znači da se svi oblici ibadeta – kao što su namaz, dova, nada, strah – upućuju isključivo Allahu, i da niko osim Allaha nema pravo na ibadet. To znači da sav naš ibadet bude usmjeren samo Allahu, ako nešto od toga bude usmjereno nekom drugom, onda je to širk – pripisivanje Allahu ravnog.

Vjerujemo da samo Allahu pripadaju imena i svojstva savršenstva (tevhidul-esmai ves-sifat)

Allah ima lijepa imena (esmaul-husna) i svojstva (sifate) te smo dužni vjerovati u lijepa imena i svojstva našega Gospodara, u njihovom stvarnom značenju i sve što je došlo o njima u Allahovoj knjizi i sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onako kako je Allah sebe opisao ili kako Ga je opisao Njegov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem.

Neka lijepa Allahova imena su: er-Rahman (Milostivi), es-Semi'a (Onaj koji sve čuje), el-Besir (Onaj koji sve vidi), el-Aziz (Silni), el-Hakim (Mudri) i druga imena.[4]

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ima 99 imena, stotinu manje jedan, ko ih nauči i po njima postupa, uči će u Džennet, Allah je vitr (nepar) i voli vitr." (Muslim, 2677)

---

4 Abdulaziz ibn Muhammed Alu Abdullatif, *Tevhid za omladinu i početnike*, islamhouse, 2015/1436. str.37-38

Vjerujemo:

1. bez alegoričnog tumačenja (et-tahrif), tj. bilo kakvog iskrivljenog tumačenja;
2. bez negiranja nekog od imena ili svojstava (et-ta'til);
3. bez pokušaja i razmatranja da se dokuči suština (kakvoća) Allahovih imena i svojstava (et-tekjif);
4. bez upoređivanja Njegovih imena i svojstava s bilo čime (et-temsil).[5]

Primjera radi, Allah ima lice, a mi to ne tumačimo iskrivljeno: da ima lice, niti negiramo da Allah ima lice; niti pokušavamo razumjeti kakvoću i kakvo je to Allahovo lice; niti upoređujemo Allahovo lice s licem Njegovih stvorenja, jer Allahu nije ništa slično. Kazano je u hadisu da će vjernici biti nagrađeni u džennetu gledanjem u Allahovo lice.

Primjera radi, neki pogrešno tumače Allahovo lice pa kažu: „To nije stvarno lice, već Allahovo zadovoljstvo." Na sličan način pogrešno tumače i druga Allahova svojstva i zato obratiti pažnju i ispravno shvatiti Allahova lijepa imena i svojstva.

---

5 Edin Redžepović, tekst „Vjerovanje u Allaha", *Islamski informativni časopis El-Asr*, broj 97, Nederland Holandija, Stichting Hidžra, juli/august 2020/1441.

DRUGA SMJERNICA
SPOZNAJ VJERU

Naša vjera je islam

Islam je jedina ispravna vjera kod Allaha

Islam je jedina ispravna vjera kod Allaha. Kako piše u Kur'anu: “Allahu je prava vjera jedino-islam” (Ali-Imran, 19).

Nema prisile u vjeru

Nema prisile u vjeru. Vjera je izbor. A iskrenost je temelj tog izbora. Prisiljavati bilo koga da prihvati islam je zabranjeno. Čak i kad bismo neku osobu prisilili u islam, takva osoba ne bi bila iskrena u vjerovanju pa samim tim Uzvišenom Allahu i islamskome društvu nisu potrebni licemjeri i izdajnici. Nema nikakve koristi ni za pojedinca ni za društvo bilo koga silom ugoniti u vjeru. Kaže Uzvišeni: “U vjeru nije dozvoljeno silom nagoniti – Pravi put se jasno razlikuje od zablude!” (El-Bekara, 256).

Medijska iskrivljenost slike o islamu

Mediji nam uporno nameću da je islam vjera terorizma, što je apsolutno netačno. Mnoge osobe ne poznaju islam, a ono što ne poznaješ i krivo predstaviš, to i mrziš. Ako musliman kao pojedinac i pripadnik islama učini bilo kakvu grešku, za to mediji krive sljedbenike vjere islam, a kad je obrnut redoslijed i kad nemusliman, odnosno pripadnik neke druge vjere učini bilo kakvu grešku, onda se krivica ne pripisuje toj vjeri, već kažu da počinilac ima neki psihički poremećaj ličnosti. Ovo pišemo da se spozna istina, a pravdu ne tražimo jer teško je možemo zadovoljiti na ovome svijetu pa je ostavljamo za budući svijet.

Islam je vjera mira koja ne podržava nasilje i terorizam i nema razloga da se

bojimo živjeti islam. To što su ljudi nesavršeni i grešni ne treba da nas brine. Jednostavno, to treba prihvatiti kao dio ljudske prirode i realnosti jer samo je naš Stvoritelj savršen.

Naša vjera je islam.
Stepeni vjere na osnovu hadisa su: islam, iman, ihsan.

Stepeni vjere: islam, iman, ihsan

Stepeni vjere

Stepeni su vjere islam, iman i ihsan, a o stepenima vjere nam kazuje hadis koji je poznat kao “Džibrilov hadis”;[6] u njemu se kazuje o islamu, imanu i ihsanu.[7]

Islam

1) Svjedočenje da nema (istinskog) božanstva dostojnog obožavanja osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik
2) Pet dnevnih namaza
3) Davanje zekat
4) Post mjeseca Ramazana
5) Obaviti hadždž - ako si to u mogućnosti da učiniš.

[6] Ovaj hadis o islamu, imanu i ihsanu jeste poznat kao “Džibrilov hadis” iz tog razloga što je melek Džibril, Allahovom voljom, podučavao Allahovog Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe o navedenim pitanjima vjere

[7] Vidjeti: Muslim,8.

Iman

1) Vjerovanje u Allaha
2) Vjerovanje u meleke
3) Vjerovanje u knjige (objave)
4) Vjerovanje u poslanike
5) Vjerovanje u Sudnji dan
6) Vjerovanje u odredbu (kader), dobru i lošu.

Ihsan

Ihsan (dobročinstvo) najveći je stepen imana (vjerovanja). *Ihsan* je da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer, iako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi.

Islam

1) **Svjedočenje da nema (istinskog) božanstva dostojnog obožavanja osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik**

Kelimei-šehadet glasi:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

EŠHEDU EN LA ILAHE ILLALLAH
VE EŠHEDU ENNE MUHAMMEDEN ABDUHU VE RESULUHU.

Što u prijevodu znači: “Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov rob i Poslanik.”

“La ilahe illallah” znači da nema istinskog boga osim Allaha. “La ilahe illallah” u sebi sadrži i negaciju i potvrdu. Negira božanstvenost svakoga mimo Allaha, dok potvrđuje božanstvenost samo Allaha.

“Muhammeden resulullah” znači da je Muhammed Allahov Poslanik.

Dužni smo se pokoravati njegovim naredbama i kloniti se njegovih zabrana i da robujemo Allahu onako kako nam je On naredio i objasnio.[8]

2) **Pet dnevnih namaza**

Kelimei-šehadet temelj islama, dok je namaz nosivi zid (stub) građevine islama, a svaka se građevina urušava ako nema nosivi zid, i ne opstoji samo na temeljima. Zamislite kuću koja ima samo temelje, a nema nosivi stub – da li bi u toj kući iko živio? Pitanje je koliko imamo vjere bez pet dnevnih namaza.

---

[8] Ko želi da više sazna o datoj temi, neka pročita knjigu *Kelime-i-šehadet*, autora Abdullaha b. Abdurrahmana b. Džibrina, u izdanju Udruženja “Pravi put muslimana”, Sarajevo, 2008. godine.

Kreni klanjati pet dnevnih namaza. Namaz je veza između roba i Gospodara, tj. čovjeka i Allaha. Allah nas je zadužio s pet dnevnih namaza i to:

1 - sabah-namazom,

2 - podne-namazom,

3 - ikindija-namazom,

4 - akšam-namazom

5 - i jacija-namazom.

3) **Davanje zekat**

Zekat je arapska riječ koja označava čišćenje, rast, napredovanje. U praksi muslimana zekat označava čišćenje imetka od nečistoća kao pripreme za njegov rast, napredak i uvećavanje.[9]

Zekat je materijalna obaveza muslimana koji posjeduju nisab na imetak, a koji ispunjava određene uslove.[10]

Nisab je određena vrijednost ili količina imovine koju pojedinac treba posjedovati tokom godine dana da bi podlijegala obavezi zekata. Nisab podrazumijeva vrijednost ili količinu imovine koja prelazi osnovne životne potrebe.[11]

5) **Post mjeseca Ramazana**

Ramazanski post suzdržavanje je od svega što ga kvari; od zore pa do zalaska sunca. Post kvari sljedeće: jelo, piće, pušenje, spolni odnos i slično. U zadnjih deset dana mjeseca ramazana nalazi se noć lejletul-kadr i to je noć bolja od hiljadu mjeseci.

"a šta ti misliš šta je Noć Kadr? Noć Kadr je bolja od hiljadu mjeseci" (El-Kadr, 2-3)

Lejletul-kadr neparna je noć i može biti 21, 23, 25, 27. ili 29. Zastupljeno je i poznato mišljenje da je to, najvjerovatnije, 27. noć ramazana.

Cilj ramazanskog posta kao Allahovog propisa jeste da budemo bolje osobe i bogobojaznije. Lijepo je provesti mjesec ramazana klanjajući dobrovoljni namaz, teravih-namaz (teravija), te se posvetiti čitanju/učenju Kur’ana.

Propuštene dane ramazanskog posta treba nadoknaditi, tj. napostiti. Sve što smo naveli poznato je muslimanima kroz praksu ramazanskog posta, koji poste Ramazan iz godine u godinu.

---

[9] Elnur Salihović, *Kako obračunati zekat?*, Rijaset Islamske zajednice u BiH, 2010, str. 3

[10] Grupa autora, *Islamsko znanje*, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 2001/1422, str. 220

[11] Elnur Salihović, *Kako obračunati zekat?*, Rijaset Islamske zajednice u BiH, 2010, str. 7

Sličan sadržaj možete pronaći i u kratkoj brošuri: Muharem Štulanović, *Ramazanski post*.

5) **Obaviti hadždž - ako si to u mogućnosti da učiniš**

Hadždž je posjeta Kabi u Mekki radi određenih vjerskih obreda, u danima kada je vrijeme hadždža.[12]

Obredi hadždža obavljaju se između 8. i 13. dana mjeseca zul-hidždžea. To je posljednji mjesec lunarne godine u islamskom kalendaru.[13]

Iman

1) **Vjerovanje u Allah**a

Iman – vjerovanje u Uzvišenog Allaha, obuhvata sljedeće:

- vjerujemo da je samo Allah Tvorac (Stvoritelj) i Gospodar svega (tevhidur-rububijje);
- vjerujemo da se samo Njemu može ibadet činiti (tevhidul-uluhijje);
- vjerujemo da samo Njemu pripadaju imena i svojstva savršenstva (tevhidul-esmai ves-sifat).[14]

2) **Vjerovanje u meleke**

Meleki su dio gajba, tj. nevidljivog svijeta. To su Allahu pokorna stvorenja bez božanskih osobina. Meleki su stvoreni od svjetlosti (nura) i Allah je njima podario snagu kako bi mogli izvršavati naredbe i pokoravati se Njegovoj volji.

Melek Džibril zadužen je za Allahove objave. Mikail je zadužen za spuštanje kiše i biljni svijet na Zemlji. Israfil je zadužen da puhne u rog prilikom nastupanja Sudnjega dana i prilikom proživljenja stvorenja. Melek smrti zadužen je da uzima duše prilikom smrti i tako dalje. Dakle, svaki melek ima svoju funkciju, a ovo je samo jedan dio pobrojanih meleka.Također, da naglasimo da meleka ima mnogo i njihov broj samo Uzvišeni Allah zna.[15]

---

[12] Grupa autora, *Islamsko znanje*, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 2001/1422, str. 229.

[13] Grupa autora, *Ilmihal, islamski priručnik*, NVO "Put sredine", Novi Pazar, 2017, str. 226.

[14] Muhammed Nuajm Jasin, *Iman: temelji – suština – negacija*, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH,Sarajevo, 2001/1442, str. 17

[15] Meša'il Rašid ed-Debbas, *Korisna predavanja iz islamskog vjerovanja*, Poziv Istine,Rožaje 2019, str. 73-74

3)Vjerovanje u knjige (objave)

Vjerovanje u Allahove knjige i objave jeste ubjeđenje da je Allah Uzvišeni spuštao knjige svojim poslanicima kao milost i uputstvo. Kur'an je objavljen Poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, Tevrat je objavljen Musau, alejhi selam, Indžil Isau, alejhi selam, Zebur Davudu, alejhi selam. Sve Allahove knjige izgubljene su i krivotvorene, osim Kur'ana.[16]

4) **Vjerovanje u poslanike**

Resul ili poslanik označava osobu koja je poslana da dostavi nešto. Allahovi su poslanici oni kojima je Uzvišeni Allah poslao šerijat (vjerozakon) kojeg oni dalje dostavljaju ljudima.

Najodabraniji Allahovi poslanici (ulul-'azm) su: Muhammed, Ibrahim, Musa, Isa, Nuh, neka je na sve njih Allahov mir i spas.

Poslanici su ljudi i nemaju osobine božanstva ili gospodarstva.[17]

5) **Vjerovanje u Sudnji dan**

Vjerovanje u Sudnji dan obuhvata troje:

- vjerovanje u proživljenje;
- vjerovanje u polaganje računa (nagrada ili kazna);
- vjerovanje u postojanje dženneta i džehennema, a to su vječna boravišta za stvorenja.

Vjerovanje u Sudnji dan obuhvata i život nakon smrti: kabursko iskušenje (pitanja: Ko ti je Gospodar? Koja ti je vjera? Ko ti je poslanik?) i kabursko uživanje ili kaznu.Uživanje i kazna dolazi shodno stanju osobe, tj. da li je vjernik ili nevjernik.[18]

6. **Vjerovanje u odredbu (kader), dobru i lošu.**

Vjerovanje u Allahovu odredbu podrazumijeva da se sve događa Allahovom voljom i određenjem – i dobro i zlo.

Vjerovanje u Allahov kader obuhvata četiri stvari a to su:

- Znanje i Allah sve zna (sveznajući) oduvijek i zauvijek.
- Sve je zapisano kod Allaha u u ploči pomno čuvanoj (levhi-mahfuz)
- Sve je Allahova volja i
- Allah je sve stvorio što postoji (Stvoritelj) svih stvorenja i njihovih djela.

---

[16] Meša'il Rašid ed-Debbas, *Korisna predavanja iz islamskog vjerovanja*, Poziv Istine,Rožaje 2019, str. 75-76

[17] Meša'il Rašid ed-Debbas, *Korisna predavanja iz islamskog vjerovanja*, Poziv Istine,Rožaje 2019, str. 78 i vidjeti str. 82

[18] Meša'il Rašid ed-Debbas, *Korisna predavanja iz islamskog vjerovanja*, Poziv Istine,Rožaje 2019, str. 85-88 str i vidijeti str. 90

TREĆA SMJERNICA

SPOZNAJ ALLAHOVOG POSLANIKA

Život i misija Allahovog Poslanika

Naš Poslanik je Muhammed

Naš Poslanik je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

"Muhammed nije roditelj nijednome od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik - a Allah sve dobro zna.” (Al-Ahzab, 40)

Rođenje i porijeklo

Rođen je 570. godine. Ova je godina poznata kao Godina slona, jer se te godine jemenski vladar Ebraha uputio u Meku s velikim bojem slonovima da sruši Kabu, ali nije uspio u toj namjeri.[19]

Otac mu se zvao Abdullah.

Muhammed sin Abdullah sin Abdulmutaliba sin Hašima, dok, Hašim je Kurejš, a Kurejš su Arapi, a Arapi su iz potomstva Ismaila ibnu Ibrahima, alejhi selam.[20]

Njegova majka zvala se Amina, kći Vehb b. Abdumenaf b. Zuhra b. Kilab.[21]

Naš Poslanik je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

---

19 Sead Kumro, *Svjetionik istine*, Udruženje za afirmaciju pozitivnih vrijednosti „Alternativa“,Sarajevo,2022 , str. 13

20 Muhammed b. Abdulvehab, *Tri osnovna načela*, Povjereništvo za publikaciju i naučna istraživanja, Ministarstvo islamskih pitanja, vakufa, djelovanja i usmjerenja, 1430. po hidžri. str. 21

21 Nasir b. Musrif el-Kureši ez-Zehrani, *Upoznaj Poslanika u nekoliko minuta*, Udruženje “Orijent”,Sarajevo 2016, str. 40

Njegova misija

Allah je poslao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da upozorava na širk (politeizam, pripisivanje Allahu druga) i da poziva u tevhid (monoteizam, jednoboštvo, Jednoća Allaha).[22]

Objava je počela dolaziti kada imao četrdeset godina i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tajno je pozivao u islam tri godine, a nakon toga počeo je javno pozivati.[23]

Kur'an kao Allahov govor, objavljivan je postepeno dvadest i tri godine. Oni koji nisu vjerovali i tome još prigovarali kako je Kur'an trebao biti objavljen odjedanput. Razlog što je Kur'an objavljivan postepeno, jeste mudrost Uzvišenoga Allaha, baš zbog toga da bi srca postala stabilna i da bi primila poruku islama, dio po dio, ajet po ajet.

Životni vijek

Živio je šezdeset i tri godine: prije poslanstva četrdeset godina, dok dvadeset i tri godine kao Vjerovjesnik i Poslanik.[24]

Naša dušnost prema Allahovom Poslaniku

Naša dužnost prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jeste da ga volimo, da mu se pokoravamo i da ga slijedimo. Onaj ko je pokoran Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, taj je pokoran i Uzvišenom Allahu. Kaže Uzvišeni (prijevod): "Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu; a onaj ko glavu okreće – pa, Mi te nismo poslali da im čuvar budeš." (En-Nisa, 80)

Naš uzor u vjeri i u ponašanju jeste Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onome svijetu, i koji često Allaha spominje." (Al-Ahzab, 21)

---

[22]Muhammed b. Abdulvehab, *Tri osnovna načela*, Povjereništvo za publikaciju i naučna istraživanja, Ministarstvo islamskih pitanja, vakufa, djelovanja i usmjerenja, 1430. po hidžri. str. 21

[23] Sead Kumro, *Svjetionik istine*, Udruženje za afirmaciju pozitivnih vrijednosti „Alternativa",Sarajevo, 2022 str. 21-22, Preuzeta je informacija, a ne tekst doslovno riječ po riječ.

[24] Muhammed b. Abdulvehab, *Tri osnovna načela*, Povjereništvo za publikaciju i naučna istraživanja, Ministarstvo islamskih pitanja, vakufa, djelovanja i usmjerenja, 1430. po hidžri. str. 21

Vrijednost donošenja salavata

Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: “Ko na mene donese jedan salavat, Allah na njega za taj jedan salavat donese deset salavata.” (Muslim)

Kako da donosimo salavat na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?

Izgovaramo riječima:

ALLAHUMME SALLI 'ALA MUHAMMEDIN VE 'ALA 'ALI MUHAMMED! – što znači “Allahu, ukaži svoju milost Muhammedu i porodici Muhammedovoj!”[25]

---

[25] Muamer Tinjak, *Vjeronauka za drugi razred osnovne škole*, El-Kalem, Sarajevo, 2021/1442, str. 70

ČETVRTA SMJERNICA
SPOZNAJ IZVORE VJERE

Izvori vjere

Izvori islama

Izvori islama su:

- Kur'an (Allahov govor);
- Sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
- Idžma (konsenzus), tj. mišljenje (suglasnost) islamskih učenjaka na osnovu Kur'ana i sunneta;
- Kijas (analogija) je rasuđivanje na osnovu analogije, odnosno logičkog metoda. Kijas je analogijsko rasuđivanje kojim se postojeći šerijatski propis primjenjuje na novi slučaj sličan prethodnom, temeljen na Kur'anu, sunnetu i idžmu, bez uvođenja novog propisa.

*Primjer kijasa u praksi:*Kur'an zabranjuje vino (alkohol) i samim time zabranjeno je konzumirati drogu, iako se droga ne spominje u Kur'anu, jer sve što opija je zabranjeno i to znači da se uzima staro rješenje (zabrana vina) i primjenjuje na novo pitanje (zabrana konzumiranja droge), jer sve što opija je zabranjeno.

- Izvori islama u praksi:Kur'an, sunnet (hadis), a zatim učenjaci.

Kur'an, sunnet (hadis), a zatim učenjaci

"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje *ljepše."* (En-Nisa, 59)

Tefsir navedenog ajeta jeste:

"O vjernici, pokoravajte se Allahu" – *slijedite Kur'an;*

"i pokoravajte se Poslaniku" – *slijedite sunnet (hadis);*

"i predstavnicima vašim" – *svima nadređenima na ispravnim funkcijama, u ovome slučaju islamskim učenjacima; u svemu što je u skladu pokornosti Allahu, jer nema pokornosti stvorenju u griješenju prema Allahu;*

"A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku" – *Kur'anu i sunnetu (hadisu); ako se desi razilaženje uvijek se vraćamo Kur'anu i sunnetu (hadisu);*

“ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše.” *– neslaganje i neznanje ostavite ako vjerujete u Allaha i u Onaj svijet, tj. obratite se Allahovoj Knjizi i sunnetu Allahovog Poslanika; i za vas rješenje bolje i posljedice su ljepše, djelo je ljepše, a za to slijedi nagrada."*[26]

Kur’an, sunnet (hadis), a zatim učenjaci

---

[26] Muhammed Nesib er-Rifa’i, *Tefsir ibn Kesir,* drugo izdanje,Visoki saudijski komitet za pomoć BiH,Sarajevo, 2002/1423. str. 287-288

Kur'an

Definicija Kur'ana

Kur'an je Allahov govor koji je objavljen na arapskom jeziku i to preko meleka Džibrila Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, a nakon toga i cijelom čovječanstvu.

"I Kur'an je, sigurno, objava Gospodara svjetova; donosi ga povjerljivi Džibril na srce tvoje, da opominješ na jasnom arapskom jeziku;" (Eš-Šu'ara, 192-195)

Kur'an vodi ispravnome putu

Kur'an vodi ispravnome putu: "Ovaj Kur'an vodi jedinom ispravnom putu" (El-Isra, 9).

Kur'an je upustvo

Kur'an je uputstvo (uputa) od Allaha. S obzirom da nas je Allah stvorio da Mu ibadet činimo, da Ga obožavamo, dao nam je i uputstvo za korištenje života, tj. Kur'an: "Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali;" (El-Bekare, 2).

Postepena objava Kur'ana

Kur'an je objavljivan postepeno, dvadeset i tri godine, da bi srca postepeno primila poruku islama; i to trinaest godina u Meki, a deset u Medini, i to je razlog što se sure dijele na mekanske i medinske.[27]

Mekanske i medinske sure, te, najduža i najkraća sura u Kur'anu

Mekanskih sura ima 86, a medinskih 28, tako da ukupan broj sura jeste 114.[28] Najduža sura u Kur'anu jeste el-Bekare, koja ima 286 ajeta, a najkraća sura jeste el-Kevser, koja ima samo tri ajeta.[29]

---

[27] Sead Kumro, *Proljeće srca moga: Upoznaj džuzove Kur'ana*, Sead Kumro,Goražde, 2020, str. 5

[28] Sead Kumro, *Proljeće srca moga: Upoznaj džuzove Kur'ana*, Sead Kumro,Goražde, 2020, str. 5

[29] Sead Kumro, *Proljeće srca moga: Upoznaj džuzove Kur'ana*, Sead Kumro,Goražde, 2020, str. 6

Sufara

Sufara je kur'ansko (arapsko) pismo. Preporučuje se muslimanima da se potrude naučiti sufaru, jer poznavanjem kur'anskog (arapskog) pisma, sufare, možemo učiti/čitati Kur'an. Sufara sadrži 28 slova (harfova); i arapsko se pismo čita s desne ka lijevoj strani te nema posebno velikih i malih slova.

Nagrada za svaki proučen/pročitan harf

Za svaki proučen/pročitan harf (slovo) iz Kur'ana, imat ćemo nagradu. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko prouči jedan harf iz Allahove knjige, imat će jedno dobro djelo, a dobro se djelo desetostruko uvećava. Ne kažem da je elif-lam-mim jedan harf, već je elif harf, i lam harf, a i mim je harf." (Tirmizi, 2910)

Hifz Kur'ana

Također, potrudimo se učiti, pamtiti hifz Kur'ana, svako prema svojim mogućnostima. Činjenica je da nećemo svi postati hafizi Kur'ana, ali ono što možemo jeste naučiti nekoliko kraćih kur'anskih sura, uz obnovu i provjeru onih sura koje već znamo napamet.

Prijevodi Kur'ana na bosanski jezik

Kur'an je preveden na svim svjetskim jezicima, a samo je izvorni (original) na arapskom jeziku. Pa tako, čak i na bosanskome jeziku, postoji nekoliko prijevoda, značenja Kur'ana, što znači da isti ajet u različitim prijevodima može sadržavati različite riječi, ali imati isti kontekst, na isto upućivati, aludirati. Najčešće se koristi prijevod Kur'ana koji je uradio *Besim Korkut*, a to je ujedno i službeni prijevod koji koristi Islamska zajednica.

Prijevodi na bosanskom jeziku:

- Mićo Ljubibratić (1895.)
- Ali Riza Karabeg (1937.)
- Muhamed Pandža i Džemaludin Čaušević (1937.)
- Besim Korkut (1977.)
- Mustafa Mlivo (1994.)
- Enes Karić (1995.)
- Esad Duraković (2004.)[30]
- Muhamed Mehanović (2013.)
- Nurko Karaman (2018.)

---

[30] Prijevodi su preuzeti iz prijevoda *Muhammeda Mehanovića*, koji je naveo i druge prijevode. Mi smo dodali njegov prijevod, kao i novi prijevod Nurke Karahmana, koji smo pronašli na stranici *Preporoda*. Vidjeti: Muhammed Mehanović, Kur'an, Prijevod (značenja) na bosanski jezik, utemeljen na Ibn *Kesirovom tumačenju,i kratki komenar, (*treće izdanje), Lies Stiftung, 2014., str. 10.

Sunnet (hadis)

Definicija Sunneta i hadisa

Sunnet je širi pojam od hadisa i obuhvata svaki detalj života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mislimo na različite strane njegovog života, kao što su njegov govor, postupci, ponašanje, odnosi sa ljudima, i slično.

Hadis je zapisano onoga što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao.

Hadis ili *sunnet* kod većine je islamskih učenjaka sinonim, dok kod pojedinih postoji razlika; pa tako kažu: Hadis su riječi (govor) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je sunnet praksa (djela) Allahovog Poslanika.

Ukoliko kažemo da slijedimo hadis, odnosno sunnet, onda to znači da slijedimo riječi i djela (govor i praksu) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[31]

Kur'an i sunnet (hadis) nerazdvojni su izvori islama

Kur'an i sunnet (hadis) nerazdvojni su izvori islama. "*O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku"*, što znači ne razdvajajmo Kur'an i sunnet (hadis), jer cilj sunneta (hadisa) jeste objašnjenje samoga Kur'ana.

Kaže Uzvišeni (prijevod): "Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu; a onaj ko glavu okreće – pa, Mi te nismo poslali da im čuvar budeš" (En-Nisa, 80)

Sunnet je objava

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije govorio po svome hiru, već je to Objava od Uzvišenoga Allaha. "On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje" (En-Nedžm, 3-4)

Najpoznatiji pojmovi iz hadiske terminologije

Svaki hadis ima lanac prenosilaca na osnovu čega se utvrđuje vjerodostojnost. Spomenut ćemo ukratko najpoznatije pojmove iz hadiske[32] terminologije ; to su: *sened* – lanac prenosilaca; *ravija* – prenosilac hadisa; *rivajet* – predaja, verzija hadisa; *sahih* – vjerodostojan hadis; *hasen* – dobar hadis; *daif* – slab hadis. Kada kažemo da je neki hadis *Muttefekun alejhi*, to znači da ga prenose *Buhari i Muslim*.

---

[31] Dževad Hrvačić, Hadis za 3. razred medrese, El-Kalem, Sarajevo, 2009. str. 9

[32] Jahja ibn Šeref en-Nevevi, *Vrtovi pobožnjaka*, udruženje"Orijent",Sarajevo,1438/2017, str. 12

Šest poznatih hadiskih zbirki

Šest poznatih hadiskih zbirki su: *Sahihul-Buhari, Sahihul-Muslim, Sunen enNesai, Sunen Ebu Davud, Džami'u et-Tirmizi, Sunen Ibn Madže.*[33] Najpoznatije sahih hadiske zbirke su *Buharijeva zbirka hadisa i Muslimova zbirka hadisa.*

Islamski učenjaci

Učenjaci su nasljednici Allahovih poslanika

Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallah alejhi ve selem, rekao: “Učenjaci su nasljednici poslanika, a poslanici u nasljedstvo iza sebe nisu ostavili ni zlatnike ni srebrenjake, već su ostavljali znanje.” (Ebu Davud, 3641; Tirmizi, 3682)

Allaha se boje učeni (učenjaci)

Što je osoba učenija, što više znanja ima i što više postupa po tom znanju – to se više boji Allaha. Bojati se Allaha znači da osoba ima svijest o Allahu i ostavlja grijehe. Prava bogobojaznost dolazi iz odgoja i znanja i nemoj se čuditi što je prva kur'anska objava “čitaj, uči”, jer to nije slučajnost, već mudrost našeg Stvoritelja. "A Allaha se boje od robova Njegovih – učeni." (Fatir, 28)

Najugledniji kod Allaha jesu učeni (učenjaci)

Među nama, najugledniji u društvu su islamski učenjaci, i to u širem smislu.

U užem smislu, to može biti bilo koja osoba iz našeg društva, pod uslovom da je bogobojazna. Islamski učenjaci nisu ugledni zbog titula poput profesora ili hafiza, već zbog bogobojaznosti.

”Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji.” (El-Hudžurat, 13.)

Naravno, najugledniji kod Allaha jesu Allahovi poslanici. S obzirom na to da je objava završena, danas govorimo u kontekstu islamskih učenjaka.

Ovo je dokaz da čovjeka uzdiže iskrena bogobojaznost koja se ne može isforsirati ili lažno predstaviti — to je odnos između roba i Gospodara.

Poštujmo islamske učenjake

Poštujmo islamske učenjake tako što ćemo ih slijediti i prihvatati njihovo objašnjenje i tumačenje vjere, jer su oni uložili ogroman trud za izučavanje vjere. Ukoliko imamo nekih nesuglasica, onda se vraćamo Kur'anu i sunnetu

[33] Grupa autora, *Odabrani hadisi*, organizacija “Vakuf”, Sarajevo, 1430/2009, str. 14

(hadisu) postupajući prema kur’anskom ajetu iz sure *en-Nisa*[34] , kojeg smo ranije naveli.

Islamske učenjake poštujmo tako što čitamo islamske knjige koje su napisali ili slušamo njihova predavanja, bilo uživo ili putem savremene tehnologije – putem audio- i videomaterijala.

Kada postavljamo pitanje islamskim učenjacima i očekujemo odgovor o islamskim propisima, onda to činimo s poštovanjem, bez uvreda i bez omalovažavanja, tj. s lijepim i odgojnim ponašanjem.

Učenje od dobrih prethodnika (selefus-salihin)

Dužni smo se ugledati na naše dobre prethodnike (selefus-salihin) u tumačenju i razumijevanju vjere. Naši dobri prethodnici (selefus-salihin) jesu tri najodabranije generacije muslimana, a to su: ashabi, tabi'ini i tabi-tabi'ini.[35] Navedene generacije pohvaljene su i spomenute u kur’anskim i hadiskim izvorima i zato se ugledamo na njih i njihovo tumačenje i razumjevanje vjere. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “*Najbolji među ljudima* su moja generacija, zatim oni koji slijede, zatim (nakon njih) oni koji slijede.” (Muslim,2533)

Kada kažemo za nekoga da je *selefija*, to znači da se ugleda na dobre prethodnike (selefus-salihin) u tumačenju i razumijevanju vjere, što nam ukazuje da je *selefizam*[36] metod u shvatanju i primjeni vjerskih načela, doktriniranih i praktičnih.

Riječ *selef* znači prethodnik nečemu[37], za nešto što je bilo i prošlo vremenski, a kada se ovaj termin spominje u vjerskim tekstovima, misli se na naše dobre prethodnike (selefus-salihin).

Mogli bismo reći da su naši dobri prethodnici bili među prvim islamskim učenjacima. Slijeđenjem njih u razumijevanju govora Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vraćamo se na početak izvora učenja islama, neki ashabi su bili učenjaci, a neki nisu, ali kao generacija su najbolji u razumjevanju islama i po vjerovanju i moralu i zatim oni nakon njih, pa oni nakon njih.

---

[34]En-Nisa, 59.

[35] Ashabi su drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su ga vidjeli i živjeli u njegovom vremenskom periodu, dok su tabi'ini generacija nakon njih, a nakon njih dolazi generacija tabi-tabi'ina.

[36] Safet Kuduzović, *Osnove islama – olakšano poimanje temelja vjere,* Stichting Hidžra, Sarajevo,2019, str. 51

[37] Safet Kuduzović, *Osnove islama – olakšano poimanje temelja vjere,* Stichting Hidžra, Sarajevo,2019, str. 50

Također, nije greška ni ugledati se na učenjake koji su slijedili put selefa, a njihova djela su zapisana i upravo nam to kazuje vrijednost pisane riječi, kao što su: Ibn Kesir, Ibn Tejmije, Ibnul Kajjim el-Dževzijje i drugi.

Za selef ima više imena[38]

a to su:

- *Ehlu-sunnet vel-džemat.* Zovu se ehlu-sunnet (sljedbenici sunneta) zato što u potpunosti slijede sunnet
- *Spašena skupina – el-firqa en-nadžija.* Nazvani su tako zato što su, držanjem za sunnet, spašeni od vatre ili fitne,
- *Potpomognuta skupina – el-firqa el-mensura.* Zato što su oni potpomognuti do Sudnjega dana zbog Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "U mome ummetu stalno će biti jedna skupina koja će biti potpomognuta, neće im naškoditi ko ih na cjedilu ostavi, sve do Sudnjega dana." (Ahmed i Tirmizi, koji kaže da je sahih)

Povezanost islamskih nauka sa pitanjima vjere i izvorima islama

S obzirom da vjeru islam u općenitom smislu objašnjavaju islamski učenjaci i bave se islamskim naukama, te da su temeljne islamske nauke nastale i razvile se iz postojećih i navedenih izvora (Kur'an i Sunnet), nastale i razvile se radi lakšeg razumijevanja i izučavanja vjere pokazat ćemo vam da čak i islamske nauke mogu obuhvatiti kaburska pitanja i izvore islama, te da čitav naš smisao života upravo obuhvata pitanja: „Ko ti je Gospodar? Ko ti je vjera? Ko ti je poslanik? Kako si to saznao, odakle ti to uvjerenje?“

Islamske nauke

U nastavku ovoga teksta nabrojat ćemo islamske nauke i kazat ćemo koji je to predmet njihovog proučavanja:

- ***Akaid*** je islamska nauka koja se bavi islamskim vjerovanjem (akidom), odnosno imanskim ruknovima/šartovima, i drugim temeljima vjerovanja.
- **Fikh** je islamska nauka koja se bavi vjerskim obredima (ibadetima) tj. islamski ruknovi/šartovi, osim kelimei-šehadeta, jer on spada u oblast akidu, i nauka bavi se i međuljudskim odnosiman(muamelat), poput braka, trgovine i način oblačenja u skladu islamom (hidžab žene muslimanke) i dr.
- **Hadis** je islamska nauka koja se bavi razumijevanjem govora Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

[38] Grupa autora, *Akaid (prvi stepen)*, Hidaya Learning Academy, Sarajevo, 2025. str 16.

- **Ahlak** (narav, moral, ćud - unutrašnji karakter osobe) i **edeb** (lijepo ponašanje, odgoj - vanjsko ponašanje osobe) islamska su nauka koja se bavi moralom, i lijepim odgojnim ponašanjem.
- **Sira** je islamska nauka koja se bavi proučavanjem biografije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Tefsir je islamska nauka koja se bavi tumačenjem Kur'ana.

Tabelarni prikzaz

U nastavku ovoga teksta pokazat ćemo vam **tabelarni prikaz** povezanosti islamskih nauka i navedenih *pitanjima vjere*, koja su spomenuta u hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz dodatak *izvora islama*, a nakon toga objasniti tablerani prikaz.

TRI KABURSKA PITANJA:	IZVORI VJERE ISLAM:	ISLAMSKE NAUKE KOJE OBUHVATAJU PITANJA:
1. Gospodar Allah	1. (Allahov govor – Kur’an)	*tefsir*
2. vjera islam (islam, iman, ihsan).	2. Vjeru islam u općenitom smislu objašnjavaju islamski učenjaci. Njihov izvor je Kur'an i sunnet.	*akida, fikh*
3. Allahov Poslanik Muhammed, s.a.v.s.	3. (*sunnet* – praktična primjena hadisa)	*hadis, sira, ahlak*

Kratko objašnjenje tabele:

1. Allah je naš Gospodar.

Tefsir je tumač Kur'ana, a nauku vežemo za prvo pitanje iz tabele, tj. Allahov govor – Kur'an.

2. Islam je naša vjera

Ranije smo kazali da je ***akida*** se bavi ***imanskim ruknovima/*šartovima** te tu nauku vežemo za drugo pitanje iz tabele, tj. *pitanje vjere* kao i **fikh – koji se bavi vjerskim obredima tj. *islamskim ruknovima/šartovima*** osim kelime i šehadet jer spada u akidu.(tj. **pitanjima vjere**).

3. Muhammed je naš Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*

Dok se **hadis i sira** vežemo za treće pitanje iz tabele, tj. za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem., jer smo ranije rekli da ***hadis*** je **govor poslanika, a *sira*** proučava njegovu **biografiju.**

Ahlak ili moral Allahovog Poslanika jeste Kur'an te navedenu nauku vežemo za treće pitanje iz tabele, jer time slijedimo ***Allahovog Poslanika,*** sallallahu alejhi ve sellem, **tj. sunnet** a znamo da je **Allahov** Poslanik,sallallahu alejhi ve sellem, jer slijedio je Kur'an i samim time mi se ugledamo na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzimamo ga za uzor u **ahlaku – moralu**, jer je on bio živi čovjek koji nam je pokazao u praksi moral Kur'ana.

Upitana je Aiša, radijallahu anha, **kakav je moral** bio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekla:"Njegov moral (ahlak) bio je Kur'an." (Muslim, 746)

Dodatno o islamskim naukama - dovoljno slijediti Kur'an i sunnet

Prosječnom (običnom) muslimanu i muslimanki može biti zbunjujuće kojoj islamskoj nauci pripadaju sljedeća pitanja:kupoprodaja (trgovina), bračno pravo, hidžab žene muslimanke te pitanja poput srčanog vjerovanja u Allaha i pitanja propisa obavljanja namaza, kao i ostala svakodnevna pitanja iz našeg života. Odgovor na spomenuta pitanja jednostavan je – pripadaju Kur'anu i sunnetu (hadisu). Drugim riječima, ne treba se zamarati kojoj islamskoj nauci pripadaju pitanja iz naše svakodnevnice, **već je dovoljno slijediti Kur'an i sunnet (hadis),** a svim islamskim nauka se bave učenjaci i prenose znanje ostalima muslimanima i muslimanka. Ono što su muslimani i muslimanke dužni svakodnevno jeste da vjeruju u Allaha, prihvataju Poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i da klanjaju pet dnevnih namaza, a zatim daju zekat.

RECI MI NEŠTO O ISLAMU, O ČEMU NIKOGA POSLIJE TEBE NEĆU MORATI PITATI - IZVOD IZ HADISA

Ako si ustrajan, postići ćeš svoj cilj, a da bi ustrajao, moraš imati jasan cilj, jer je važno znati zašto nešto radiš. A cilj muslimana jeste da obožavaju Allaha – da Mu čine ibadet.

Sufjan b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, reci mi nešto o islamu, o čemu nikoga poslije tebe neću morati pitati.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Reci: "Vjerujem u Allaha, a zatim ustraj na tome."' (Muslim, 38)

"Reci mi nešto o islamu, o čemu nikoga poslije tebe neću morati pitati" – tj.

"reci mi nešto veliko i bitno o kompletnoj vjeri islamu"

"Reci: 'Vjerujem u Allaha!' – a zatim ustraj na tome." tj. Uzrok ustrajnosti i stabilnosti vjere jeste jasan cilj kojim hodimo, tj. istinska spoznaja Allaha. Stoga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Reci: 'Vjerujem u Allaha!' – a zatim ustraj na tome."

ZAKLJUČAK

Tri kaburska pitanja – ko ti je Gospodar, koja ti je vjera i ko ti je poslanik – jeste suština islama. Drugim riječima, suština ove vjere jeste ono što je kazano kroz smjernice, a to jeste da je Allah naš Gospodar, da je islam naša vjera te da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naš Poslanik.

Ova pitanja značajna su i za dunjaluk i za ahiret, i odgovori se ne uče napamet, jer ne bi bila razlika između onih koji vjeruju i onih koji ne vjeruju. Upravo srčano vjerovanje i razumijevanje čini razliku, uz praktične ibadete: namaz, zekat, ramazanski post i hadž.

A nakon toga, dužni smo se pokoriti Allahu, tj. slijediti Allahovu knjigu – Kur'an, i dužni smo se pokoriti Allahovom Poslaniku Muhammedu i slijediti njegov primjer, uzeti ga za uzora, slijediti sunnet, odnosno hadis. Sve navedeno nam pojašnjavaju islamski učenjaci.

S obzirom na to da vjeru islam u općenitom smislu objašnjavaju islamski učenjaci i da se bave islamskim naukama, te da su temeljne islamske nauke nastale i razvile se iz postojećih i navedenih izvora (Kur'ana i Sunneta), nastale i razvile radi lakšeg razumijevanja i izučavanja vjere pokazali smo vam kroz tabelarni prikaz da čak i islamske nauke mogu obuhvatiti kaburska pitanja i izvore islama, te da čitav naš smisao života upravo obuhvata pitanja: „Ko ti je Gospodar? Ko ti je vjera? Ko ti je poslanik? Kako si to saznao, odakle ti to uvjerenje?“[39]

Iskreno vjerovanje u Uzvišenog Allaha, prihvatanje islama kao vjere te uzimanje za uzora Muhammeda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga volimo, da mu se pokoravamo i da ga slijedimo, te kroz izvore islama – Kur'an i sunnet – shvatamo da su ova pitanja bitna na dunjaluku i na ahiretu i suština vjere islam u tome i jeste tri kaburska pitanja i izvori islama.

Također, dužni smo se ugledati na naše dobre prethodnike (selefus-salihin) u tumačenju i razumijevanju vjere, jer slijeđenjem njih u razumijevanju govora Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vraćamo se na početak izvora učenja islama, dok je izvor najčišći na početku.

---

[39] Vidjeti u ovoj knjizi str. 30

Uzrok ustrajnosti i stabilnosti vjere jeste istinska spoznaja Uzvišenog Allaha, i zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Reci: ‹Vjerujem u Allaha´, a zatim ustraj na tome.

KORIŠTENA LITERATURA

1) Abdullah b. Ahmed Ali Allaf el-Gamidi, *Iz kabura u Džennet ili Džehennem*,Visoki saudijski komitet za pomoć BiH,Sarajevo, 2001/1442.
2) Abdullah b. Abdurrahmana b. Džibrin*, Kelime-i-šehadet*, Udruženja "Pravi put muslimana", Sarajevo, 2008.
3) Ali b. Muhammed es-Sallabi, *Vjerovanje u Sudnji dan*, Udruženje za afirmaciju pozitivnih vrijednosti "Alternativa", Sarajevo, 1443./2021.
4) Abdulaziz ibn Muhammed Alu Abdullatif, *Tevhid za omladinu i početnike*, islamhouse, 2015/1436.
5) Dževad Hrvačić, *Hadis za 3. razred medrese*, El-Kalem, Sarajevo, 2009.
6) Elnur Salihović, *Kako obračunati zekat?*, Rijaset Islamske zajednice u BiH, 2010.
7) Edin Redžepović, tekst *„Vjerovanje u Allaha"*, *Islamski informativni časopis El-Asr*, broj 97, Nederland Holandija, Stichting Hidžra, juli/august 2020/1441.
8) Grupa autora, *Odabrani hadisi*, organizacija "Vakuf", Sarajevo, 1430/2009.
9) Grupa autora, *Islamsko znanje*, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 2001/1422.
10) Grupa autora, *Ilmihal, islamski priručnik*, NVO "Put sredine", Novi Pazar, 2017.
11) Grupa autora, *Akaid (prvi stepen)*, Hidaya Learning Academy, Sarajevo, 2025.
12) Jahja ibn Šeref en-Nevevi,*Rijadus-salihin, Vrtovi pobožnjaka*, udruženje "Orijent", Sarajevo, 2017 /1438.
13) Jahja ibn Šeref en-Nevevi, Ibn Redžeb el-Hanbeli, *40 Nevevijevih hadisa sa dodatkom od Ibn Redžeba*,UG Prijatelj,Živinice, 2018.
14) *Kur'an s prijevodom,* Besim Korkut
15) Muslim b. el-Hadždžadž el-Kušejri, *Muslimova zbirka hadisa s komentarom* **I**, Islamski pedagoški fakultet u Zenici, Centar za proučavanje orijentalne civilizacije i kulture, Zenica i Novi Pazar,2015.
16) Muslim b. el-Hadždžadž el-Kušejri, *Muslimova zbirka hadisa s komentarom* **II**, Islamski pedagoški fakultet u Zenici, Centar za proučavanje orijentalne civilizacije i kulture, Zenica i Novi Pazar,2015.
17) Muslim b. el-Hadždžadž el-Kušejri, *Muslimova zbirka hadisa s komentarom* **VII**, Islamski pedagoški fakultet u Zenici, Centar za proučavanje orijentalne civilizacije i kulture, Zenica i Novi Pazar,2015.

18) Muslim b. el-Hadždžadž el-Kušejri, *Muslimova zbirka hadisa s komentarom* **VIII**, Islamski pedagoški fakultet u Zenici, Centar za proučavanje orijentalne civilizacije i kulture, Zenica i Novi Pazar,2015.
19) Muhammed Mehanović, *Kur'an, Prijevod (značenja) na bosanski jezik, utemeljen na Ibn Kesirovom tumačenju,i kratki komenar*,(treće izdanje), Lies Stiftung, 2014.
20) Muhammed Nesib er-Rifa'i, *Tefsir ibn Kesir,* drugo izdanje,Visoki saudijski komitet za pomoć BiH,Sarajevo, 2002/1423.
21) Muhammed b. Abdulvehab, *Tri osnovna načela*, Povjereništvo za publikaciju i naučna istraživanja, Ministarstvo islamskih pitanja, vakufa, djelovanja i usmjerenja, 1430. po hidžri.
22) Muhammed Nuajm Jasin, *Iman: temelji – suština – negacija*, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 2001/1442
23) Muamer Tinjak, Vjeronauka za drugi razred osnovne škole, El-Kalem, Sarajevo, 2021/1442
24) Meša'il Rašid ed-Debbas, Korisna predavanja iz islamskog vjerovanja, Poziv Istine,Rožaje 2019.
25) Muharem Štulanović, *Ramazanski post*, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo,1998/1418.
26) Muhammed b. Ibrahim b. Abdullah Et-Tuvejdžiri, *Tevhid,* islam-house, 2013-1434.
27) Muhammed b. Ibrahim b. Abdullah Et-Tuvejdžiri, *Širk,* islam-house, 2013-1434.
28) Nasir b. Musrif el-Kureši ez-Zehrani, *Upoznaj Poslanika u nekoliko minuta*, Udruženje "Orijent",Sarajevo 2016.
29) Safet Kuduzović, *Osnove islama – olakšano poimanje temelja vjere,* Stichting Hidžra, Sarajevo,2019.
30) Sead Kumro, *Proljeće srca moga: Upoznaj džuzove Kur'ana*, Sead Kumro,Goražde, 2020.
31) Sead Kumro, *Svjetionik istine*, Udruženje za afirmaciju pozitivnih vrijednosti „Alternativa",Sarajevo,2022.